

Indholdsfortegnelse	
Forord	
Introduktion til psykologi	1
Arv og miljø	2
Udviklingspsykologi	3
Socialisering	4
De psykiske funktioner	5
Personlighedspsykologi	6
Familieliv i Danmark	7
Gruppepsykologi	8
Kommunikation	9
Organisationspsykologi og politiidentitet	10
Psykiske lidelser	11
Børne- og ungdomspsykiatri	12
Konfliktløsning	13
Arbejdsbetinget stress og udbrændthed	14
Traume, krise og sorg	15
Mental forberedelse	16
Håndtering af voldsomme hændelser	17
Vidne- og afhøringspsykologi	18
Selv mord	19
Underretning	20
Seksualitet og politiarbejde	21
Trafikpsykologi	22
Om forfatterne	

Indhold

Forord 13

JOHNNY HOLST OG PELLE NIGARD

- 1 **Introduktion til psykologi** 15
  - Psykologi – er det ikke en by i Rusland? 15
  - Hvad er psykologi? 16
  - Men er det relevant for politifolk? 17

TINE GREINER

- 2 **Arv og miljø** 19
  - Genotype og fænotype 19
  - Medfødte lidelser og sociale problemer 20
  - Jagten på det kriminelle gen 21
  - Social arv 23
  - Brud med den sociale arv 25
  - Arv, miljø og politivirksomhed 25
  - Afslutning 27

PELLE NIGARD

- 3 **Udviklingspsykologi** 29
  - Psykens dynamiske udvikling 29
  - Udviklingsspring og -kriser 30
  - Udviklingspsykologi og politiarbejde 37

PELLE NIGARD

- 4 **Socialisering** 41
  - Opdragelse i dag 44
  - Socialiseringsinstanser 46
  - Subjektivitet – selvudvikling 48

PELLE NIGARD

- 5 **De psykiske funktioner** 60
- Psykens biologiske grundlag 60
  - De psykologiske grundfunktioner 62
  - Følelsernes psykologi 68
  - Følelsesmæssige kapringer 70
  - Følelsesmæssig intelligens 72
  - Kognitionens psykologi 72
  - Erkendelsesniveauerne og politiarbejdet 75

PELLE NIGARD

- 6 **Personlighedspsykologi** 79
- Indledning 79
  - Personlighedsbegrebet 81
  - Psykologiske modeller 85
  - Forsvarsmekanismer 89
  - Den udbyggede personlighedsmodel 93

TINE GREINER

- 7 **Familieliv i Danmark** 95
- Indledning 95
  - Familiens historiske udvikling 96
  - Den højmoderne familie 97
  - Nye familiemønstre 99
  - Familieliv og nye danskere 102
  - Udsatte familier 103
  - Omsorgssvigt og overgreb 105
  - Børn og unges reaktioner på overgreb og omsorgssvigt 111
  - Underretning til de sociale myndigheder 113

TINE GREINER OG PELLE NIGARD

- 8 **Gruppepsykologi** 117
- Indledning 117
  - Definitioner 117
  - Gruppens mekanismer og kendetegn 119
  - Ledelsesstil og gruppedynamik 127
  - Gruppepsykologi i arbejdssammenhæng 129
  - Karakteristik af de ni teamroller 133
  - Samarbejde og gensidighed 135

JOHNNY HOLST

- 9 **Kommunikation** 142
- Indledning 142
  - Overordnet model 143
  - Personopfattelse 146
  - Feedback 147
  - Effektiv lytning 151
  - Aktiv lytning 152
  - Transaktionsanalyse 155
  - Kropssprog 158
  - Territorium og zoner 160

BJARNE FRØSSLEE IBSEN OG PELLE NIGARD

- 10 **Organisationspsykologi og politiidentitet** 162
- Identitet 162
  - Vejen ind i politiet 163
  - Organisationstænkning før og nu 168
  - Politiorganisationen i dag 177
  - Politikulturen og den enkeltes identitet 180

PELLE NIGARD

- 11 **Psyriske lidelser** 185
- Baggrund 185
  - Hvad kommer de psykisk syge egentlig politiet ved? 185
  - Hvornår er man psykisk syg? 187
  - Psykiatriciens opdeling af sindslidelser 191
  - F2: Skizofrenierne og de akutte eller vedvarende
psykotiske forstyrrelser 192
  - F3: De affektive forstyrrelser 195
  - F4: De neurotiske og stressrelaterede tilstande 197
  - F6: Personlighedsforstyrrelser/karakterafvigelser 199
  - Hvordan skal politifolk møde disse udfordringer? 202
  - Praktiske tiltag i arbejdet med sindslidende 203

PEER JANSSON

- 12 **Børne- og ungdomspsykiatri** 210
- Indledning 210
  - Generelt om børn og psykiatri 210
  - Om diagnoser 212
  - Enkelte stoffer, det kan være nyttigt at kende 217
  - Psyriske lidelser i forhold til politiets arbejde 218

PELLE NIGARD

- 13 **Konfliktløsning** 220
- Aggression og vold 220
  - Konfliktudvikling og konfliktløsning 225
  - Intervention 230
  - Konfliktens reelle indhold 233
  - Magt, afmagt og magtanvendelse 237

BJARNE FRØSLEE IBSEN OG BJARKE OVERGAARD

- 14 **Arbejdsbetinget stress og udbændthed** 240
- Samfundsmæssige forandringer 240
  - Forskellige tilgange til stress 244
  - Forskellige stressformer 245
  - Centrale aspekter ved stress 247
  - Udbændthed 250
  - Udbændthed som proces 252
  - Væsentlige aspekter i forbindelse med forebyggelse 254
  - Generel forebyggelse og håndtering af stress og udbændthed 257

BJARNE FRØSLEE IBSEN

- 15 **Traume, krise og sorg** 262
- Indledning 262
  - Det psykiske traume 263
  - En personlig krise 267
  - Sorg 272
  - Teori og praksis 275

BJARNE FRØSLEE IBSEN

- 16 **Mental forberedelse** 279
- Indledning 279
  - Hvad skal man forberede sig på? 282
  - Hvordan forbereder man sig? 284
  - Vær forberedt – vær parat 286
  - Stå sammen – erkend situationen 288
  - Brug hjælpen – lær af erfaringen 291
  - Grundlaget for at modtage støtte 292
  - Forestilling og forberedelse 294
  - Centrering og grounding 298

BJARNE FRØSLEE IBSEN

- 17 **Håndtering af voldsomme hændelser** 300
- Indledning 300
  - Voldsomme hændelser inden for politiarbejde 300
  - Psykiske reaktioner på voldsomme hændelser 307
  - Støtte og bearbejdning 311
  - Den støttende og forebyggende politikultur 318

KRISTINA KEPINSKA JAKOBSEN

- 18 **Vidne- og afhøringspsykologi** 321
- Den menneskelige hukommelse 321
  - Det kognitive interview 328
  - Spørgsmålstyper i afhøringspraksis 339
  - Det kognitive interview i Danmark 341

PETER DALSGAARD

- 19 **Selv mord** 350
- Definitioner 350
  - Forekomst og hyppighed 351
  - Risikogrupper 354
  - Den suicidale proces 355
  - Hvad skal man være opmærksom på som betjent? 357
  - Akut indsats 359
  - Opsummering 360

BJARNE FRØSLEE IBSEN OG JOHNNY HOLST

- 20 **Underretning** 362
- Underretning og livsændring 363
  - Underretningen 365
  - At beskytte sig selv som underretter 375
  - Praktisk vejledning 378

TINE GREINER

- 21 **Seksualitet og politiarbejde** 384
- Indledning 384
  - Seksuel frigørelse 384
  - Magtforhold og asymmetriske relationer 386
  - Magt og idealisering 387
  - Seksuelt magtmisbrug 388
  - Kontakt med prostituerede 390
  - Seksuelle afvigelser 392
  - Kontakt med ofre for seksuelle forbrydelser 393
  - Overgreb mod børn 394
  - At blive mødt med seksuelt krænkende og chikanerende adfærd 398
  - Seksuel chikane på arbejdspladsen 402
  - Organisationskultur og seksuel chikane 410

GITTE CARSTENSEN

- 22 **Trafikpsykologi** 414
- Hvad er trafikpsykologi? 414
  - Trafikantens opfattelse af sin omverden 415
  - Forhold, der kan påvirke trafikantens informationsbearbejdning/reaktioner 417
  - Hastighed 418
  - Trafikanterens hastighedsbedømmelse 419
  - Udrykningskørsel 421
  - Trafikanterens adfærd 423

Om forfatterne 430

Forord

Hermed foreligger Politiskolens grundbog i psykologi. Bogen har været ønsket igennem længere tid som en samlende ramme om faget i politiuddannelsen. Bogen er hovedsagelig beregnet for elever på Politiskolen, men dele af bogen kan også være til nytte for mere erfarne politifolk og andre med tilknytning til politiets arbejde.

Bogen er resultatet af et langvarigt arbejde og er blevet et omfattende værk. På den måde afspejler bogen de ambitioner, der knytter sig til faget psykologi i politiuddannelsen, og afspejler også den udvikling, der har været i politiets forhold til psykologien, hvor man i stigende grad har fået øjnene op for brugbarheden af fagets tankegange og teknikker. Det er forhåbningen, at bogen kan medvirke til den fortsatte udvikling af dette forhold.

En redaktionsgruppe har stået bag bogens tilblivelse:

- Bjarne Frøslee Ibsen, chefpsykolog i Rigspolitiet og leder af Rigspolitiets Psykologtjeneste
- Tine Greiner, psykolog og tidligere fagkoordinator på Politiskolen
- Pelle Nigard, psykolog og fagleder på Politiskolen
- Johnny Holst, tidligere vicepolitiinspektør og chef for Politiskolens grunduddannelse.

Endvidere har fagleder i dansk på Politiskolen, overlærer Ole Friis, været knyttet til redaktionsgruppen.

Det har været redaktionsgruppens hensigt med bogen at beskrive de indholdsmæssige rammer for undervisningen i psykologi på Politiskolen. Dette betyder ikke, at den enkelte underviseres metodefrihed og frihed til at supplere bogens temaer med andre materialer eller emner derved er indskrænket.

Bogen skal ikke stå alene og er på nuværende tidspunkt suppleret af en lang række undervisningsmaterialer, som er tilgængelige for underviserne.

Det er i bogstavelig forstand Politiskolens grundbog. Den er altovervejende skrevet af psykologer med tilknytning til politiet, og den forsøger at formidle psykologi tillempt dansk politis forhold.

Holdninger og vurderinger i de enkelte kapitler, som ikke eksplicit tilskrives citerede forfattere – herunder udvælgelse og prioritering af stoffet – står for redaktionsgruppens regning.

Bogens kapitler fordeler sig på tre hovedområder:

1. Indledningsvis en række kapitler, som introducerer nogle af psykologiens almene teorier og tankegange. Disse kapitler er grundlaget for bogens efterfølgende dele, men de udgør tillige et psykologisk bidrag til styrkelse af det problemorienterede, analyserende og målrettede politiarbejde.
2. Herefter følger en række kapitler af mere redskabsbetonet karakter. Her præsenteres en anvendt psykologi, der er tillemptet politirollen generelt, men som også sætter fokus på særlige politiopgaver som f.eks. underretning af pårørende ved dødsfald.
3. Herudover rummer bogen kapitler, der behandler politifolks egen psykologi. På dette område er der lavet en række undersøgelser og udviklingsarbejder. I bogen afspejler det sig i en række kapitler om håndtering af politifolks egen berørthed af arbejdet, hvad enten det drejer sig om voldsomme hændelser, krisereaktioner eller stress.

Det er hensigten, at bogens kapitler dels skal formidle almen viden om emnerne, dels skal kunne bruges af den enkelte til videre refleksion over det daglige politiarbejde.

I håb om, at bogen vil bidrage til fortsat forbedring af psykologiundervisningen i politiuddannelsen og udvikling af psykologien i politiet, vil jeg gerne takke alle bidragsydere – herunder også de mange, som har suppleret med eksempler fra det daglige politiarbejde – og øvrige deltagere i dens udarbejdelse.

Politiskolen, Brøndby, marts 2008

Karsten Petersen

Politimester